

Državni izpitni center

M 2 4 1 5 4 1 1 3

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 30. maj 2024

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1**1. naloga**

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.1	<p>Opredelitev osebnostne lastnosti: razmeroma trajna značilnost, po kateri se ljudje/posamezniki razlikujejo med seboj; razmeroma trajna osebnostna značilnost; ustaljeni način doživljanja in vedenja.</p> <p>Poimenovanje področja osebnostne strukture in opis: Miha: značaj – določa vsebino obnašanja; motivacijske, voljne in moralne lastnosti. Maja: temperament – zajema značilnosti čustvovanja in načine vedenja.</p>	
2. raven	opredelitev, uvrstitev Miha in Maje, opis obeh področij (temperament in značaj)	4
	opredelitev, uvrstitev Miha in Maje, opis 1 področja (temperament <i>ali</i> značaj)	3
1. raven	opredelitev, opis 1 področja (temperament <i>ali</i> značaj) ali uvrstitev Miha in Maje, 1 opis področja (temperament <i>ali</i> značaj) ali opredelitev, uvrstitev Miha in Maje	2
	opredelitev ali opis 1 področja (temperament <i>ali</i> značaj) ali uvrstitev Miha in Maje	1
1.2	<p>Navedena lastnost na področju sposobnosti, izbran poklic, ponazoritev lastnosti za izbran poklic za vsakega otroka posebej, npr.: Miha je motorično koordiniran. Svetovalna delavka bi zanj predlagala poklic učitelja športne vzgoje, ker bi lahko nazorno pokazal gibalne elemente. Ker je vesten in delaven, pa bi se za vsako uro pouka pripravil in poskrbel za varnost učencev; Maja ima glasbeni talent. Svetovalna delavka bi zanjo predlagala poklic, povezan z glasbenim ustvarjanjem, npr. poklic poklicne pevke. Ker je družabna, pa bi raje sodelovala v ansamblih in manj kot solistka.</p>	
4. raven	navedena lastnost na področju sposobnosti, izbran poklic, ponazoritev lastnosti (1 iz opisa in 1 dodana) za izbran poklic za vsakega otroka posebej	4
	navedena lastnost na področju sposobnosti za vsakega otroka posebej, izbran poklic in ponazoritev lastnosti (2 za enega otroka in 1 za drugega otroka) v poklicu	3
3. raven	navedena lastnost na področju sposobnosti, izbran poklic, ponazoritev 1 lastnosti za izbran poklic za enega otroka ali izbran poklic, ponazoritev 1 lastnosti za izbran poklic za oba otroka	2
	navedeni lastnosti na področju sposobnosti ali izbran poklic, ponazoritev 1 lastnosti za enega otroka	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.3	<p>Presoje in pojasnitve napak socialnega zaznavanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • napaka prvega vtisa, npr.: Če bi na prvi uri, ko bi prišla nova učiteljica, Maja klepetala, bi tudi na naslednji uri učiteljica pričakovala, da bo klepetala, in bi bila presenečena, ko bi samo poslušala. Še dolgo bi drugim učiteljem izpostavljala Majino klepetanje, ker je presojala na osnovi prve informacije, ki jo je dobila o Maji; • halo učinek, npr.: Učitelj matematike bi Miho na podlagi njegove vestnosti ocenil kot odličnega učenca, čeprav bi poznal samo to njegovo lastnost; • napaka simpatije, npr.: Učiteljice glasbe, ki je navdušena na Majinim glasbenim talentom, ne bi motilo, da Maja občasno klepeta, njeno manj simpatično sošolko pa bi vedno kregala. <p>OPOMBA: Če kandidat pri pojasnitvi napak ne izhaja iz primera Mihe in Maje, je ocenjen na 5. ravni.</p>	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami (vključene tri napake in oba otroka)	4
	2 presoji s pojasnitvama (vključeni dve napaki in oba otroka)	3
5. raven	2 presoji, 1 pojasnitev ali 3 presoje ali 3 pojasnitve	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji ali 2 pojasnitvi	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Značilnosti socialne skupine:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sestavlja jo omejeno število posameznikov, • stabilen sistem odnosov, • značilne so norme vedenja, pravila delovanja, • usmerjena je k doseganju skupnih ciljev, • neposredna interakcija, vzajemna komunikacija, • vzajemni vpliv, • izoblikuje se sestava: različne vloge, podskupine, statusi ..., • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Opis značilnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • formalna skupina: sestava skupine je vnaprej predpisana; pravila vedenja, vloge, statusi so določeni; člani se podrejajo zaradi nagrade ali strahu pred kaznijo ..., • neformalna skupina: vanjo se vključujemo zaradi lastnega interesa; sestava se oblikuje sama (spontano, pogosto nezavedno); pravila so sprejeta s soglasjem večine; delovanje ni odvisno od prisile ... 	
2. raven	3 značilnosti socialne skupine, po 1 opis za vsako skupino	4
	2 značilnosti socialne skupine, po 1 opis za vsako skupino	3
1. raven	2 značilnosti socialne skupine, 1 opis za skupino ali 1 značilnost socialne skupine, po 1 opis za skupino ali 3 značilnosti socialne skupine	2
	1 značilnost socialne skupine, 1 opis skupine ali 2 značilnosti socialne skupine ali po 1 opis za vsako skupino	1
2.2	<p>Izpis in uvrstitev socialnih skupin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prijateljice: neformalna • družina, študentke likovne akademije, državno umetnostno združenje: formalna <p>Poimenovanje oblike vedenja: prosocialno vedenje (sodelovanje, pomoč)</p> <p>Izpis dela besedila: Družina jo je pri tej odločitvi razumela in podpirala. Prijateljice so si pomagale tako, da so si delile atelje in stanovanje.</p>	
4. raven	izpis in uvrstitev v ustrezno obliko skupin (1 + 2), prosocialno vedenje, izpisana 2 dela besedila	4
	izpis in uvrstitev v ustrezno obliko skupin (1 + 1), prosocialno vedenje, izpisan 1 del besedila	3
3. raven	izpis in uvrstitev v ustrezno obliko skupin (2), prosocialno vedenje ali izpis in uvrstitev v ustrezno obliko skupin (2), izpisan 1 del besedila ali prosocialno vedenje, izpisana 2 dela besedila ali izpis in uvrstitev v ustrezno obliko skupin (3)	2
	izpis in uvrstitev v ustrezno obliko skupin (2) ali prosocialno vedenje, izpisan 1 del besedila	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.3	<p>Pojasnitve vpliva značilnosti socialnih skupin na oblike vedenja, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • če so v formalni skupini določena pravila vedenja, ki so usmerjena v dajanje pomoči, medsebojno sodelovanje, se bodo člani obnašali prosocialno; • v formalnih skupinah so pravila, vedenja, statusi, vloge vnaprej določeni, zato je verjetno, da bo prihajalo do proindividualnega vedenja članov (npr. tekmovanje članov za položaj ali npr. napredovanje); • v neformalni skupini delovanje članov ni odvisno od prisile, temelji na dogovarjanju, zato je večja verjetnost, da bodo člani sodelovali; • v formalnih skupinah zahteve prihajajo od zunaj, za neubogljivost je lahko član kaznovan, zato lahko prihaja tudi do disocialnega vedenja (npr. agresivnost člana, ki se ne strinja s pravili ali kaznijo); • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Kandidat lahko namesto treh oblik vedenja v medosebnih odnosih pojasnjuje bolj specifične oblike vedenja (npr. egoizem, tekmovalnost, sodelovanje ...).</p>	
6. raven	4 pojasnitve (vključene formalne in neformalne skupine ter dve obliki vedenja v medosebnih odnosih)	4
	3 pojasnitve (vključene formalne in neformalne skupine ter dve obliki vedenja v medosebnih odnosih)	3
5. raven	2 pojasnitvi	2
	1 pojasnitev	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.1	<p>Poimenovanje kategorij vrednot in primeri konkretnih vrednot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hedonske vrednote: dobra hrana in pijača, zabava, druženje, telesne aktivnosti, počitek, ugodje, naslada, spolnost, varnost ..., • potenčne vrednote: poklicni uspeh, slava, ugled, moč, priznanje ..., • moralne vrednote (vrednote dolžnosti in odgovornosti): poštenost, pravica, pogum, delavnost, enakost, svoboda, skrb za druge, prijateljstvo, ljubezen do bližnjega, skrb za otroke ..., • vrednote izpolnjenosti in dovršitve posameznikove eksistence: resnica, modrost, kultura, umetnost, lepota, odrešenje, samoizpopolnjevanje, občutje življenjskega smisla ... 	
2. raven	poimenovanje 4 kategorij vrednot, za vsako navedeni 2 vrednoti	4
	poimenovanje 3 kategorij vrednot, za vsako navedena 1 vrednota	3
1. raven	poimenovanje 3 kategorij vrednot, navedena 1 vrednota ali poimenovanje 2 kategorij, navedeni 2 vrednoti	2
	poimenovanje 1 kategorije vrednot, navedena 1 vrednota ali poimenovanje 2 kategorij vrednot	1
3.2	<p>Dve kategoriji vrednot, ki sta razvidni iz rezultatov raziskave: potenčne vrednote, moralne vrednote (vrednote dolžnosti in odgovornosti).</p> <p>Primer pogovora med dijakoma s poimenovanjem kategorije vrednot: Jan: »Verjetno se bom odločil za študij na glasbeni akademiji. Pomembno se mi zdi, da še naprej razvijam svoj glasbeni talent, glasba je smisel mojega življenja (vrednote izpolnjenosti in dovršitve posameznikove eksistence). Kaj pa ti, Marko?« Marko: »Odločil se bom za študij na pedagoški fakulteti. Želim biti učitelj, saj mi je všeč delo z otroki, rad skrbim zanje in nanje prenašam svoje znanje, mislim, da bom v tem poklicu imel dovolj časa tudi za lastno družino (moralne vrednote).«</p>	
4. raven	dve kategoriji vrednot iz primera, primer pogovora s poimenovanjem kategorij vrednot OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti primera.	3–4
3. raven	2 kategoriji vrednot iz primera, primer pogovora brez poimenovanja kategorij ali primer pogovora s poimenovanjem kategorij vrednot ali 1 kategorija vrednot, primer pogovora s poimenovanjem 1 kategorije vrednot	2
	2 kategoriji vrednot iz primera ali primer pogovora brez poimenovanja kategorij	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.3	<p>Presoje in utemeljitve dejavnikov socializacije, ki so verjetno vplivali na razvoj vrednot pri mladih v Sloveniji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • družina: starši lahko vplivajo na razvoj npr. moralnih vrednot (ljubezen in skrb za drugega, odgovornost za druge ...) s pomočjo avtoritativne vzgoje, v kateri je poudarek na ljubezni in hkratnem prevzemanju odgovornosti zase in za druge, prek zgledov (sami poudarjajo pomen zvestobe bližnjemu, demokratične vrednote, tako se tudi vedejo) ...; • vrstniki: mladostnik sprejema tudi vrednote, ki veljajo v vrstniški skupini. Morda se mladi v Sloveniji bolj kot njihovi vrstniki v drugih državah regije gibljejo v družbi vrstnikov, ki so jim manj pomembne potence vrednote ...; • mediji: predstavitev dogodkov v medijih, reklame, izpostavljanje slavnih oseb in njihovih vrednot lahko vplivajo na naš vrednotni sistem. Npr., če so slavne osebe predstavljene v medijih predvsem z vidika njihovih moralnih vrednot, lahko vplivajo na privzemanje takšnih vrednot tudi pri mladostnikih ...; • družbeno okolje: če živijo mladostniki v demokratični družbi, v kateri je poudarek na demokratičnih vrednotah, te vrednote v večji meri ponotranjijo in jim je bolj pomembno tudi civilnodružbeno udejstvovanje ...; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje z utemeljitvami	4
	3 presoje, 2 utemeljeni	3
5. raven	2 presoji z utemeljitvama ali 3 presoje, 1 utemeljena	2
	2 presoji ali 1 presoja z utemeljitvijo	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.1	<p>Opredelitev procesa pomnjenja in pozabljanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomnjenje je proces sprejemanja (usvajanja), ohranjanja in obnavljanja informacij; je ohranjanje (vztrajanje) spominskih sledi; je ohranjanje naučene snovi oziroma gradiva (vsebin); • pozabljanje je proces izginjanja (brisanja) spominskih sledi; je izgubljanje naučene snovi oziroma gradiva (vsebin). <p>OPOMBA: Zadostuje po 1 opredelitev za vsak proces.</p> <p>Opis sprememb:</p> <ul style="list-style-type: none"> • količinske spremembe: zmanjša se število elementov, ki so zapomnjeni; v spominu imamo manj informacij kakor prej; • kakovostne spremembe: spremeni se vsebina spominov, lahko gre za spremembe v pomenu, spreminja se vrstni red dogodkov, dodaja se novo gradivo, zgodba se poenostavlja, izginejo podrobnosti, postane bolj povezana z osebno kulturo. <p>OPOMBA: Zadostuje po 1 opis za vsako vrsto sprememb.</p>	
2. raven	opredelitev obeh procesov, opis obeh vrst sprememb	4
	opredelitev 1 procesa, opis 2 vrst sprememb ali opredelitev 2 procesov, opis 1 vrste sprememb	3
1. raven	opredelitev 1 procesa, opis 1 vrste sprememb ali opredelitev 2 procesov ali opis 2 vrst sprememb	2
	opredelitev 1 procesa ali opis 1 vrste sprememb	1
4.2	<p>Ponazoritev in pojasnitev kakovostnih sprememb, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tinček postane Martinček ali Martin Krpan: njegovo ime babico asociira na znanega slovenskega knjižnega junaka Martina Krpana; • prototip letečega avta je nared v enem letu namesto v enem mesecu: daljši čas je bolj v skladu z našo predstavo, koliko časa izumitelj potrebuje za izdelavo prototipa; • babica bo namesto Facebooka omenila Twitter: Twitter ji je bolj znan kot Facebook (ker ga uporabljajo politiki); • Tinček bo letel v Bruselj, ne v Strasbourg: Evropski parlament pogosto zaseda tudi v Bruslju, zato si babica zapomni napačno mesto; • babica bo pozabila nekatere manj pomembne podrobnosti, npr., kaj je Tinček že izumil, ali pa to, da je z avtom delal salte: zapomnimo si le tisto, kar je najbolj pomembno; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Če kandidat namesto ponazoritev le opisuje kakovostne spremembe (npr. babica bi izpuščala podrobnosti), je ocenjen na 3. ravni.</p>	
4. raven	3 ponazoritve s pojasnitvami	4
	2 ponazoritvi s pojasnitvama ali 3 ponazoritve, 1 pojasnitev	3
3. raven	2 ponazoritvi, 1 pojasnitev ali 3 ponazoritve brez pojasnitve	2
	2 ponazoritvi brez pojasnitve ali 1 ponazoritev s pojasnitvijo	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.3	<p>Predlogi za babico za boljšo zapornitev z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nikolaj naj babici zgodbo večkrat prebere: če informacijo večkrat slišimo, si jo bolje zapornimo; babica naj še sama prebere zgodbo: če besedilo sami predelamo, si ga bolje zapornimo; babica naj zgodbo ponovi: informacija, ki jo ponovimo, se nam bolje vtisne v spomin oziroma si jo bolje zapornimo; Nikolaj naj babici pojasni njej manj poznane izraze v zgodbi, npr. Facebook, všečki, sledilci, viralna novica ipd.: poznane izraze oziroma izraze, ki jih razumemo, si lažje zapornimo; babica naj si ob zgodbi ustvari asociacije: če ustvarimo močne asociacije, z njimi lažje priključimo naučene vsebine; babica naj si poveča motivacijo (namenj naj se, da bo zgodbo povedala dedku): če vemo, da bomo kako informacijo pozneje potrebovali, si jo bolje zapornimo; drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 predlogi z utemeljitvami	4
	2 predloga z utemeljitvama	3
5. raven	2 predloga, 1 utemeljen ali 3 predlogi	2
	2 predloga ali 1 predlog z utemeljitvijo	1

IZPITNA POLA 2

A) Naloge izbirnega tipa

Naloga	Odgovor
1	B
2	C
3	C
4	A

Naloga	Odgovor
5	D
6	A
7	C
8	A

Naloga	Odgovor
9	D
10	B
11	D
12	A

Naloga	Odgovor
13	D
14	B

Za vsak odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

B) Strukturirani eseji

1. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Značilnosti eksperimenta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • namerno povzročimo pojav, da ga lahko preučujemo, • ugotavljamo vzročno-posledične odnose, • nadzorujemo dejavnike, ki bi lahko vplivali na izsledke, • lahko ga ponovimo in preverimo rezultate, • običajno ima eksperimentalno in kontrolno skupino, • ugotavljamo vpliv neodvisne spremenljivke na odvisno spremenljivko, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
2. raven	4 značilnosti eksperimenta	4
	3 značilnosti eksperimenta	3
1. raven	2 značilnosti eksperimenta	2
	1 značilnost eksperimenta	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Načrt eksperimenta in poimenovanje obeh skupin, npr.:</p> <p>Učence razdelimo na dve skupini, ki sta <u>izenačeni</u> v pomembnih značilnostih (predznanje, motivacija za učenje tega predmeta, spolna struktura ...). Učenci v prvi skupini se učijo v tišini (kontrolna skupina), učenci v drugi skupini pa med učenjem poslušajo <u>glasbo</u> (eksperimentalna skupina). Po učenju <u>preverimo</u> njihovo zapomnitev gradiva.</p> <p>Pojasnitev uporabe dveh skupin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ker je eksperimentator uporabil dve skupini, ki sta izenačeni v pomembnih značilnostih, je imel nadzor nad motečimi spremenljivkami, ki bi lahko vplivale na rezultate (npr. sposobnosti), in zdaj lahko sklepa o vzročno-posledičnih odnosih (ali se je s poslušanjem glasbe izboljšala/poslabšala zapomnitev); • eksperimentator je uporabil eksperimentalno (ES) in kontrolno skupino (KS); prva je tista, na katero deluje pogoj, katerega vpliv nas zanima (poslušanje glasbe); s kontrolno skupino ugotavljamo, ali bi se vedenje, ki ga proučujemo (zapomnitev), v vsakem primeru pojavilo; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Zadostuje ena pojasnitev.</p>	
4. raven	načrtovan eksperiment, poimenovanje obeh skupin, pojasnitev uporabe dveh skupin OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti načrta eksperimenta.	4–5
3. raven	načrtovan eksperiment, poimenovanje obeh skupin ali načrtovan eksperiment, pojasnitev uporabe dveh skupin	3
	načrtovan eksperiment, poimenovanje 1 skupine ali pojasnitev uporabe dveh skupin, poimenovanje 1 skupine	2
	poimenovanje obeh skupin ali pojasnitev uporabe dveh skupin ali načrtovan eksperiment	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje in pojasnitve težav pri načrtovanju in izvedbi eksperimenta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nekaterih pojavov ni mogoče eksperimentalno proučevati: razlogi za to so lahko praktični ali etični (npr. različna čustva se ne morejo vzbuditi na ukaz eksperimentatorja; agresivnosti otrok pri igri ne smemo načrtno sprožiti ...); • nekatere pojave lahko proučujemo le v laboratoriju: pri tem je lahko vprašljiva posplošljivost na naravne situacije, saj se v laboratoriju lahko vedemo drugače kot v resničnem življenju; • nadzorovanje motečih dejavnikov v naravni situaciji: ker je težko nadzorovati vse moteče dejavnike, so ugotovitve lahko izkrivljene; • vpliv eksperimentatorjevih pričakovanj na rezultate eksperimenta: eksperimentator lahko nevede in nehote izraža svoja pričakovanja glede rezultatov, in ker mu preučevanci želijo ustreči, v resnici dokaže prav to, kar želi; • včasih preučevance težko izenačimo v vseh pomembnih značilnostih: če niso izenačeni, so ugotovitve lahko izkrivljene; • včasih težko dobimo reprezentativen vzorec: če vzorec ni reprezentativen, ugotovitev ne moremo posplošiti na populacijo; • zelo draga priprava in izvedba eksperimenta: eksperiment je zato lahko neekonomičen; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami	5
	2 presoji s pojasnitvama	4
5. raven	2 presoji, 1 pojasnitev ali 3 presoje	3
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji	2
	1 presoja	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, str. 9.

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opredelitev stresa:</p> <ul style="list-style-type: none"> vzorec fizioloških, spoznavnih, čustvenih in vedenjskih odgovorov organizma na dražljaje, ki zmotijo človekovo notranje ravnotežje; odziv organizma na pojave, ki telesno in duševno obremenjujejo našo osebnost; sklop odzivov organizma na delovanje stresorjev. <p>Navedba stresorjev, ki izhajajo iz okolja: naravne nesreče, hrup, vojne, epidemija, onesnažen zrak ...</p> <p>Navedba stresorjev, ki nastanejo zaradi nenadnih življenjskih sprememb: ločitev, rojstvo otroka, smrt bližnje osebe, sprememba šolanja, sprememba načina dela, službeno napredovanje ...</p>	
2. raven	opredelitev stresa, navedba stresorjev (2 + 2)	4
	opredelitev stresa, navedba stresorjev (2 + 1 ali 1 + 2)	3
1. raven	opredelitev stresa, navedba 2 stresorjev ali navedba stresorjev (2 + 1 ali 1 + 2)	2
	opredelitev stresa ali navedba 2 stresorjev	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Razlaga, od česa je odvisno doživljanje stresa kot grožnje (distresa) ali kot izziva (eustresa):</p> <p>Če ocenimo, da so naše sposobnosti večje od zahtev, doživljamo stres kot izziv, če ocenimo, da so zahteve okolja večje od naših sposobnosti, pa ga doživljamo kot grožnjo; odziv je odvisen od ocen zahtev okolja in ocen naših sposobnosti, da stres lahko obvladamo.</p> <p>Ponazoritev treh faz daljše izpostavljenosti stresu na primeru učitelja, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> alarm: učitelj se zave, da bo pouk potekal le na daljavo in bo za delo z učenci uporabljal le računalnik, ki ga ne obvladuje dobro. Postane zaskrbljen in nekaj časa ni odziven. V protišoku se angažira in začne iskati ideje na spletu, kako lahko izvaja pouk na daljavo (ali se npr. udeleži delavnic o uporabi računalnika in aplikacij za pouk na daljavo ...); odpor: s povečano zmogljivostjo izvaja pouk na daljavo z na novo naučenimi znanji (videokonference, uporaba spletnih učilnic, spletnih kvizov ...); zaprtje šol traja veliko časa in učitelj dela več kot običajno, malo spi, ves čas »visi« na računalniku in je v stiku z učenci (dela dalj časa s povečanimi zmogljivostmi) ...; izčrpanost: poruši se ravnovesje v delovanju učiteljevega simpatičnega in parasimpatičnega živčevja; pokažejo se znaki izčrpanosti (kronična utrujenost, glavobol, razdražljivost ...); učitelj zaradi pretiranega delovnega napora, ki traja dalj časa, zboli ... 	

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	razlaga, ponazoritev 3 faz OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti razlage in ponazoritve faz.	4–5
3. raven	razlaga, ponazoritev 2 faz ali ponazoritev 3 faz	3
	razlaga, ponazoritev 1 faze ali ponazoritev 2 faz	2
	razlaga ali ponazoritev 1 faze	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Pojasnitev posledic neustreznega obvladovanja stresa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pogosto neustrezno spoprijemanje s stresom povzroča psihosomatska obolenja; • dolgotrajno neustrezno obvladovanje stresa vodi v izčrpanost, kar lahko povzroči duševne težave (duševne motnje); • posameznik zaradi neuspehov slabše ocenjuje svoje sposobnosti premagovanja stresa, zato razvija slabo samopodobo; • neustrezno obvladovanje stresa vodi v porušeno ravnovesje v delovanju organizma (izčrpanost); • zaradi neustreznosti obvladovanih stresnih obremenitev se zmanjšuje učinkovitost delovanja imunskega sistema (ljudje obolevajo); • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Predlogi za uspešno spoprijemanje s stresom, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • telesna aktivnost, • sprostitvene tehnike, • iskanje socialne pomoči, podpore (prijatelji, sorodniki, strokovnjaki), • ukvarjanje s konjički, • vnaprejšnja priprava na stresni dogodek, • preusmerjanje k drugemu enakovrednemu cilju, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Če kandidat samo našteva posledice neustreznega obvladovanja stresa, je ocenjen na 5. ravni.</p>	
6. raven	3 pojasnitve in 3 predlogi	5
	3 pojasnitve in 2 predloga ali obratno	4
5. raven	2 pojasnitvi, 2 predloga	3
	2 pojasnitvi, 1 predlog ali obratno	2
	1 pojasnitev, 1 predlog ali 2 pojasnitvi ali 2 predloga	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Značilnosti modelnega učenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • novega vedenja se učimo le z opazovanjem, • nekaterih oblik vedenja se naučimo brez lastne izkušnje, • prisotna sta učenec in model, • model je lahko živ/realen ali pa simboličen/domišljjski, • lahko se učimo tudi zahtevnejših, kompleksnejših oblik vedenja, • drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Poimenovanje psihologa: Bandura</p>	
2. raven	3 značilnosti modelnega učenja, poimenovanje psihologa	4
	2 značilnosti modelnega učenja, poimenovanje psihologa	3
1. raven	2 značilnosti modelnega učenja ali 1 značilnost in poimenovanje psihologa	2
	1 značilnost modelnega učenja ali poimenovanje psihologa	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Poimenovanje in ponazoritev elementov modelnega učenja na primeru učenja kuhanja pri otroku, npr.:</p> <p>Otrok opazuje mamo, kako kuha kosilo: kaj in kako pripravi, tako posodo kot sestavine (pozornost), in si pri tem poskuša zapomniti čim več stvari (zapomnitev). Tudi sam poskusi z rezanjem, mešanjem ... Pri tem je sprva še nespreten (izvajanje). Naslednjič otrok sam izrazi željo, da pripravi enostavno kosilo, saj želi biti tudi on, tako kot mama, pohvaljen za dobro kosilo (motivacija).</p> <p>Pojasnitev razlogov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • otrok ni prisoten ali vsaj ni pozoren na mamino kuhanje; • otrok opazuje mamo pri kuhanju, a si njenega vedenja ne zapomni; • otrok sam ne poskusi kuhati; mama ga ne spodbuja k temu, da bi sam poskusil; • otrok v tem, da bi sam kuhal, ne vidi koristi zase; ko/če je poskusil sam, tega ni nihče opazil (ali ga pohvalil); morda je bil celo kaznovan/kregan in zato ne poskuša več; • otrok (sin) raje posnema očeta pri »moških opravilih«, saj želi biti bolj podoben njemu kot mami, ki kuha; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	primer s poimenovanimi in ponazorjenimi 4 elementi, 2 pojasnitvi	5
	primer s poimenovanimi in ponazorjenimi 3 elementi, 2 pojasnitvi ali primer s poimenovanimi in ponazorjenimi 4 elementi, 1 pojasnitev	4
3. raven	primer s poimenovanimi in ponazorjenimi 3 elementi ali primer s poimenovanima in ponazorjenima 2 elementoma, 1 pojasnitev ali primer s ponazorjenimi 4 elementi, 1 pojasnitev ali primer s ponazorjenimi 3 elementi, 2 pojasnitvi	3
	primer s poimenovanima in ponazorjenima 2 elementoma ali primer s poimenovanim in ponazorjenim 1 elementom, 2 pojasnitvi ali primer s ponazorjenimi 3 elementi ali primer s ponazorjenima 2 elementoma, 1 pojasnitev	2
	primer s ponazorjenima 2 elementoma ali primer s ponazorjenim 1 elementom, 1 pojasnitev ali poimenovani 3 elementi ali 2 pojasnitvi	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Pojasnitve vplivov objav na družbenih omrežjih:</p> <p>pozitivni vplivi:</p> <ul style="list-style-type: none"> otrok lahko na družbenih omrežjih opazuje in posnema koga, ki ima zelo dobro osvojeno znanje ali večščino (npr. posnema trike znanih uspešnih nogometašev ...); znane osebe lahko na družbenih omrežjih spodbujajo k prosocialnemu vedenju (npr.: spodbujanje pomoči, sodelovanje s humanitarnimi organizacijami ...); na družbenih omrežjih lahko dobi spodbudo za učenje kake nove veščine (sestavljanje Rubikove kocke ...); drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>negativni vplivi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ker si otrok želi čim več všečkov, lahko posnema tudi vedenje, ki je socialno nesprejemljivo (npr. cyberbullying ...); zaradi popularnih posameznikov/modelov na družbenih omrežjih, ki pozivajo k različnim »izzivom«, se posameznik lahko izpostavlja nevarnostim (sledi raznim »izzivom«, ki so lahko tudi nevarni); drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	5 pojasnitev (vključeni pozitivni in negativni vplivi)	5
	4 pojasnitve (vključeni pozitivni in negativni vplivi)	4
5. raven	3 pojasnitve	3
	2 pojasnitvi	2
	1 pojasnitev	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opredelitev ustvarjalnosti: Ustvarjalnost je miselni proces, katerega rezultat so originalni in ustrezni (uporabni) dosežki.</p> <p>Poimenovanje in opis sestavin divergentnega mišljenja po Guilfordu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fluentnost (tekočnost): kaže se v navajanju <u>številnih</u> idej oziroma odkrivanju številnih rešitev; • fleksibilnost (prožnost): kaže se v navajanju <u>različnih</u> idej, rešitev; spreminjanju strategij reševanja problema in zmožnosti prestrukturiranja problema; • originalnost (izvirnost): kaže se v navajanju <u>redkih</u> odgovorov oziroma v enkratnih odgovorih. <p>OPOMBA: Opredelitev je pomanjkljiva, če ne vključuje vseh ključnih pojmov: proces, uporabnost/ustreznost dosežkov, originalnost dosežkov.</p>	
2. raven	opredelitev ustvarjalnosti, poimenovanje in opis 3 sestavin	4
	opredelitev ustvarjalnosti, poimenovanje 3 sestavin, opis 2 sestavin	3
1. raven	pomanjkljiva opredelitev ustvarjalnosti, poimenovanje 2 sestavin ali pomanjkljiva opredelitev ustvarjalnosti, opis 2 sestavin ali poimenovanje in opis 2 sestavin	2
	pomanjkljiva opredelitev ustvarjalnosti, poimenovanje 1 sestavine ali pomanjkljiva opredelitev ustvarjalnosti, opis 1 sestavine ali poimenovanje in opis 1 sestavine	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Poimenovane in ponazorjene faze ustvarjalnega procesa pri ustvarjanju scene v gledališču ter ponazorjeni dve sestavini divergentnega mišljenja, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • preparacija (priprava), npr.: Scenograf se seznanja s temo gledališke predstave. Doma pregleda na spletu objavljene druge predstave in si ogleduje scene. Nariše veliko skic scene (fluentnost). Poizkuša tudi čimbolj raznovrstne postavitve scene (fleksibilnost); • inkubacija, npr.: Scenograf naredi odmor. Odloči se, da gre na sprehod po mestu in ogled galerije; • iluminacija, npr.: Ob ogledu kipa, razstavljenega v galeriji, naenkrat dobi idejo (originalnost), kako bi bila videti scena; • verifikacija, npr.: Doma preveri, ali je njegova ideja originalna. V gledališču preveri, ali je njegova ideja izvedljiva. <p>OPOMBA: V ponazoritvi morajo biti razvidne značilnosti dogajanja v posamezni fazi. Za vsako fazo zadostuje 1 ponazoritev dogajanja.</p>	

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	poimenovane in ponazorjene 4 faze ter ponazorjeni 2 sestavini OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritve.	4–5
3. raven	poimenovane in ponazorjene 3 faze ter ponazorjena 1 sestavina ali poimenovane in ponazorjene 4 faze	3
	poimenovani 2 fazi, ponazorjena 1 faza in 1 sestavina ali ponazorjene 3 faze	2
	ponazorjeni 2 fazi ali ponazorjena 1 faza in 1 sestavina ali poimenovana in ponazorjena 1 faza ali poimenovane 3 faze	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoje, katere osebnostne značilnosti lahko pomembno vplivajo na ustvarjalni proces, z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • radovednost (odprtost za nove izkušnje) pomembno vpliva na prvo fazo: ker radoveden posameznik postavlja vprašanja, odpira probleme ...; • neodvisnost (avtonomnost, nekonformizem) pomembno vpliva na prvo fazo: takšen posameznik si upa razmišljati drugače in skuša gradivo urediti na nov način ...; • inteligentnost pomembno vpliva na prvo fazo: omogoča lažje, hitrejše in boljše kopičenje gradiva, in/ali na četrto fazo: lažje najde rešitve za preverjanje ideje ...; • samozaupanje, pozitivna samopodoba lahko vpliva na prvo in četrto fazo: za obe fazi je pomembno, da človek zaupa svojim sposobnostim, da ve, da je sposoben rešiti nalogo, ki je pred njim ...; • vztrajnost pomembno vpliva na prvo fazo: treba je vztrajati pri zbiranju gradiva, pri reševanju problema, in na četrto fazo: treba je vztrajati pri realizaciji ideje ...; • fleksibilnost mišljenja (prožnost) je pomembna za tretjo fazo: posameznik gradivo na novo organizira, kombinira in interpretira ...; • osebnostna čvrstost pomembno vpliva na prvo fazo: v fazi priprave je pomembno, da je problem posamezniku v izziv ...; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	4 presoje z utemeljitvami (vključene tri osebnostne značilnosti v dveh fazah)	5
	3 presoje z utemeljitvami (vključene tri osebnostne značilnosti v dveh fazah)	4
5. raven	3 presoje, 2 utemeljeni (vključeni dve osebnostni značilnosti v dveh fazah)	3
	2 presoji, 1 utemeljena	2
	2 presoji ali 1 presoja z utemeljitvijo	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.